

מן הארבעה ולמעלה כנגד אומת הגידין של כסמח. ומש"כ הרמב"ם ז"ל
 שהוא בעלם התחזקו שיש בו קשקשים כדנים כבר תמכו עליו כל האחרונים
 ז"ל וכן חזר בו או לא אין דבריו נכונים כבאן וזה לבן הראש"ד ז"ל בהשגות
 ז"ל וזה חדות גדול שלא שמעתי כמותו ומעולם לא בדקתי בלומת הגידין
 אלא מן הארבעה ולמעלה כנגד אומת הגידין של כסמח ואמת הוא שהם
 יורדין עד למטה אלא שהם מתקשרים ומתחזקים בארבעה ומש"כ הם חיון
 ומפרכשין את הגוף ע"כ מה שאמרו לך ממני כי אני מחיר סירכא הנמצא
 באומת וסירכא למעשה הכבד במקום האודם אבל לא במקום הלובן כחשו
 לך כי לא היו דברים מעולם ומש"כ הרמב"ם ז"ל הקיפה שניקבה וחלש עמוד
 סוחס וכו' והביא בלשון ערפשא דכדא מקום הלובן שבה הוא מפני שהלובן
 הוא חלב עמוד וסולדך לומר שאינו סוחס מן העטם שזכור שאברים אלו
 הן קשים ונקב שנסתם בחדא מן אינו כסחוס. השער אשר שאלת אין ראוני
 ללנות ולגזור חזן למקומי ומה צמח"א שהוא שעת הרוס נאם התוס' יוס' ג'
 פרשת ונצרכו כך כל גויי הארץ דורש שלומך יצחק ב"ר ששת זל"ס :

קנה • בגאיה לנבון רבי שם טוב הלוי י"א

ידיד ואח הגיעתי אחרתך המעולפת ספירי' ודברים על אפניהם דבורים
 ועל מי שהורה שכונת הרמב"ם ז"ל במש"כ (פ' ז' מהלכו' נחלות)
 אין סיוורשין נוהלין עד שיביאו ראיה ברורה שמת מורישין אבל אם שמעו
 בו שמת או שצלו כותים מחיין לפי חומן אע"פ שמשאין את אשתו על
 פיהם ונוטלת כתובתה אין סיוורשין נוהלין על פיהם ע"כ. וסורה שאין כונת
 הרמב"ם ז"ל אלא בעד מפי עד או מפי שפחה או בכותי מביא לפי חומן
 שהוא עדות מדרבנן מחמת קולא לעגונות אבל בעד אחד כבר יורדין לנחלה
 על פיו מפני שהוא דבר טעמיו להגלות ואינו מחמת קולא מדרבניהם אלא
 מדין תורה והביא ראיה ממש"כ הרמב"ם ז"ל (בסוף הלכות גרושין)
 וז"ל אל יקשה בעיניך שהסירה חכמים בעדות אשה אפי' שפחה ועד מפי
 עד ומפי הכתב בלא סוקסא לו כלום בעדות עד אחד ולזה לא הזכירו כבאן
 ע"כ. נראה שאל סוקסא לו כלום בעדות עד אחד ולזה לא הזכירו כבאן
 שהרי כתב למעלה (פ"ג מהלכות אלו) וז"ל בא עד אחד והעיד לה שמת
 בעלה נכשא על פיו שהדבר עשוי להגלות עכ"ל. ושל מה שכתב בהלכות
 גרושין סמך במש"כ בהלכות נחלות ועדות ברורה שכתב שם כולל אף עדות
 עד אחד כיון שהוא נאמן מן החורש במילתא דעבידא לאגלווי שהרי אמרו
 ז"ל בעד אחד נאמן לומר קדשו ב"ד את החורש ואע"פ שאין בו טעם עגונות
 אלא מפני שהוא עשוי להגלות ואע"פ שצחיקון המועדות ים בו כרת כחמן
 בפסח וענוי יוס' הספורים ואם כן אין להחמיר בממון יותר משאר דיני
 תורה שהחורש לא חלקה בזה' והביא ראיה ממש"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ד
 מהל' יבוס) ואפילו בעד או קטן שהוא מכיר וגבון נאמנין לומר זהו פלוני
 אחי פלוני וזו ימחתו וחוללין על פיהם וכן בשאר עדויות של תורה בין
 לעדות ממון בין לעדות איסור כזה דבר עשוי להגלות הוא וכו' ולכן יש
 לומר שלא משט הרב בהלכות נחלות אלא במיעוט שמת כגון שיאמר עד
 א' שמעתי שמת פלוני נאמן להסירה להנשא מפני עגונא ואינו נאמן
 לנחלה וכן מסית לפי חומן ע"כ דברי המורה שהוא פפי מה שהבין מדברי
 הרמב"ם ז"ל במקומות הנזכרים :

ואתה

אמרת שלפי דעתך אין עד אחד נאמן מן החורש בין בדבר העשוי
 להגלות בין בדבר שאין עשוי להגלות כדכתוב לא יקום עד אחד
 באיש וכו' וזאתי בשני מקומות בסוטה אחר קנוי וסחירה בעדים אם בא
 עד אחד והעיד שבעלה אינה שותה ואסורה על בעלה לעולם ויואלה בלא
 כתובה ואפילו היה עד זה אחד מעדי סחירה שנאמר ועד אין זה וסרי
 עד כמס"א זה הרמב"ם ז"ל (פ"א מהל' סוטה) ואפי' אשה ועד ושפחה
 ופסול לעדות בעברה מדברי סופרים וקרוצ נאמנים בעדות זה הוהיל וקדם
 הקנוי וסחירה בעדים כשרים וסחירה האפיקה עד א' בעומאה הרי כלן
 כשרים נעדות עומאה כמו שבאר זה הר"ם ז"ל (בפרק המכר) וכן בעגלה
 ערופה עד אחד נאמן מן החורש שלא תערף דכתיב לא נודע מי הסבו
 דדייקון ה' נודע לא היו עורפין ואפי' בעד א' או אשה או עבד או
 שפחה או פסול נודע מ"מ וכו' הרמב"ם ז"ל (בפ"ט מהל' רוצח) ושמינית
 (נפס) אבל בעדות אשה שמת בעלה אע"פ שהוא דבר העשוי להגלות אין
 עד אחד נאמן מן החורש אלא מדבריהם וכו' הרמב"ם ז"ל בפירוש (פ"ס
 מהלכות עדות) וז"ל בשני מקומות האמורים תורה עד אחד בסוטה שלא
 חשכה מי סמרי' ובעגלה ערופה שלא תערף כמו שבארנו במקומות וכן
 מדבריהם בעדות אשה שיעיד לה שמת בעלה וכו' הרי שבאר הרב ז"ל
 שאפילו בעדות מיחה שהוא דבר העשוי להגלות אינו נאמן מן החורש אלא
 מדבריהם ולא כמו שהבין המורה או המשיב שהוא :

עוד

דקדקת על דבריו חללה מ"ש שלא פירש הרמב"ם ז"ל (בפ"א מהלכו')

אחד אינו קם אלא לטעם מה' שהמשיב אנו נאמנין חזק ויחזקתו יתיר
 על פיו אינו נאמן מן החורש ואע"פ שהאמניו דבין נפתי ענינא ונפתי
 שלפניו כבר באר הרמב"ם ז"ל (פ"א מהל' נחלות) בפירוש בלתיך שני עדים
 כשרים להוריד לנחלה ולא כפי בעד אחד וז"ל מי שבעט צמים שאין להם
 סוף וצלו עדים שבעט בפניהם ואבד זכרו ואע"פ שאין משאין את אשתו
 על פיהם לנחלה הרי סיוורשין נוהלין על פיהם וכן אם באו עדים
 שראוהו שפגל לגוב אריות ונמרים וכו' וכל אלו הדברים וכיוצא בהם אם
 אבד זכרו ואפי' יורדין לנחלה בעדות זו אע"פ שאין משאין את אשה
 שאני לומר שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני אסור כרת אבל לענין אלו
 העידו העדים בדברים שחזקתן למיחה וסעידו שראו אותן כדברים ושאלו
 זכרו אח"כ ושמעו שמת הרי אינו נוהלין על פיהם וכו' הרי פירש בפי
 הרמב"ם ז"ל שכל פי שני עדים כשרים יורדין לנחלה וסיוורשין ולא כפי
 אחד ואם כדברי זה המשיב למה לא כפי בעד אחד שהוא נאמן מן החורש
 לדבריו דהא עשוי להגלות הוא- גם מה שהביא ראיה ממש"כ הרמב"ם ז"ל
 (בסוף הלכות גרושין) אל יקשה בעיניך וכו' וכן בפרק י"ב בא עד אחד
 והעיד וכו' ודקדק מלשונות הרב ז"ל שטעם נאמנותו מדברי תורה אמר
 שטעם בזה שכבר הוכחה למעלה מהסמכא ומדברי הרמב"ם ז"ל וכבר נשל
 ונחתו צמחא (בריש פרק האש' רבה) לטעמיה שער אחד יהיה נאמן :
 הסורה בעדות אשה ולא מלאו כל אשפי חיל ידיהם ואפילו מסבירא ומסקנא
 דשקלא וערוא דרבנן הקלו בתחלתא מחוך שהחמירו עליו בסופה דאין
 דייק' ומינסב' ורקשו ולא להחמיר ולא להקל וחירצו משום שיעגולא אפי'
 כס רבנן ולולי זה הטעם לא היו מקילין בעד אחד וז"ל קרי' כי רב הוא
 עוד אמרת כי מה שדקדק המשיב הזה מלשון הרמב"ם ז"ל (בסוף הלכו'
 גרושין) אל יקשה בעיניך וכו' ולא הזכיר עד אחד אלא אותן האחריו
 שהאמינו חז"ל בעדות אשה ואמר שלא הקפידה תורה וכו' א"כ נראה שג
 אחד מן הסורה הוא נאמן אמרת שזה אינו דקדוק כי מה שלא הזכיר
 אחד לאו דוקא והזכיר האחרים והוא הדין לעד אחד דכולהו בחדא מחו
 מחתיגיה ומש"כ שלא הקפידה תורה הוא נחיות טעם למה שחקנו חכמי
 נראה לכאורה שצלו כנגד הסורה בחקיקתן כי הסורה הלרביה שני עד
 כשרים בכל דבר שבערים וסם האמינו מה שפסלה הסורה ולזה אמר
 אחר שהוא דבר עשוי להגלות וגם דהיא דייקא אין קפידה לחורש בחקיקה
 ויוכלו חז"ל לתקנה כי הוא רחוק שיאמ' שקר וכבר נשמר הרמב"ם ז"ל ש
 יטעו בדבריו ואמר בסוף המאמר שהוא זה לשונו כגון זה שהעיד שני
 פלוני לא הקפיד' תורה עליו שדבר רחוק הוא שיעיד בו העד שקר ולפי
 הקלו חכמים בדבר זה והאמינו בו עד א' וכו' כדי שלא ישארו כנות ישה
 עגונות' עוד צמח שהביא ראיה מקדוש החדש הקשית עליו איך עלה בדע
 לומר שהשלומים היוצאים להודיע מתי קדשו ב"ד את החדש שהוא תק
 חכמים משעת קלקול הכותים שהוא נאמן מפני שער א' נאמן מן החור
 ולדבריו למה אין ב"ד מקדשין את החדש ע"פ עד אחד אחר שהוא דבר עו
 להגלות כההיא דר' יהושע אבל הטעם אינו אלא שהוא נאמן מדרבנן ד
 עביד חגיג' דמסקר במיד' דלית ליה הכאה מיניה דלא מרשי נפשיה להח
 עמלו בכותי או בזמין • עוד צמח שהביא ראיה מלשון הר"ם ז"ל (פ"ד מו
 יבוס) וז"ל אפילו בעד או שפחה או קטן שהוא מכיר וגבון נאמנין לו
 זהו פלוני אחי פלוני וכו' וכן בשאר עדויות של תורה בין בעדות ממון
 לאסור כזה דבר העשוי להגלות הוא ואפשר לידע אמרת הדבר שלא מפי
 כענין שבלרנו בהלכו' גרושין ע"כ ותמכת עליו בסרי הר"ם ז"ל לא הוא
 עד אחד אלא בעד וקטן ואמר שכן נאמנין וכל שכן מעד אחד וכל
 מדרבנן ולא מן החורש כי אם באסורין ובמקום שכתב בפירוש- עוד צמח
 על מקבלי עדות זה הוהיל קבלוהו כי אחר שלא ראוהו ביבשה מת מה
 אלא שראוהו מרחוק שקף על פני המים הוהיל ידע בודאי שהי' מת ואי
 קראו בקול גדול ולא ענהו איננה ראיה כי היה נבעת מן הים ולכן נז
 לך מדרך האמת לפי דברי הר"ם ז"ל שאין יורדין סיוורשין לנחלה בעדות
 כלל עד שיהיו שם שני עדים כשרים שיעידו שבעט בפניהם ואבד זכרו
 ובקשת ממני להישיירך ולהוריקך הדרך הישרה :

תשובה

נראה לי ברור שהדין הוא כמו שאמרת שאין עד אחד
 בעדות אשה מן החורש אע"פ שהוא דבר העשוי להגלות
 מדרבנן ומשום דהוי' דייקא ומחוך חומר שהחמירו עלי' בסופה כמו שמת
 צמחא (בריש פ' האשה רבה) בבאור וכו' אשה וכל הוכח דליתיה לה
 טעמא כגון להוריד סיוורשין לנחלה לא מחיין לפי שאין נאמנותו מן הס
 אלא מדרבנן עס טעם עגונא וזהו שכתב הרמב"ם ז"ל (פ' א' מהלכות נהו
 אין סיוורשין וכו' ובאר דבריו הרב בעל מגיד משנה וז"ל משנה ב' ה
 שלום שהאשה אע"פ שאומרת מת בעלי ומתירין אותה לינשא אין ה
 נכנסין לנחלה על פיה וס"ל לשאר הדינין שהאשה נפחת וכן מתבאר בה